

درگاه

اوبش کونده برنشر اولنور

برنجی لینه : برنجی جلد

نومرو : ۸

۵ آغستوس ۳۳۷

علم حیزلانی

ماده علمدهک سوک انقلابدن

آتملر رمیانی

۱

«تئیکور» ملرندن «هرودوت» یازلش برکتیبدن مرکب جسملرک «آتملر» دن متشکل بولندقلری و آتملرکده لایحزا و لایفنا اولدقلری و عینی زمانده بر حرکت منادیله متحرک بولندقلری ذکر ایدیلوردی. لایتنلرک مشهور شاعری «لوقرهس» ماده حقتدهک قناعتلری نظندنه شو افاده لرله اظهار ایتشدی:

«کوزلریز اوکندن قایب اولان جسملر عمو اولمش دکالردر. طبیعت برشم جسملرک انقاضیله یکیلری خلق ایدر. برندن نزع ایله یکی حیات دیکرینه بخش ایلو. عنصرلر لایتنیر؛ آتملر لایفنا وایدیلر....»

ایکی بیک سنه دن فضله بر تارخی عاقل بوقناعتلر ربع عصر اولنه کلنجه به قدر هان هان تمامیلری محافظه ایشلردی. نته کم کیمیا کرلرک استاد و پیری اولان «لاووازیه» مادهلرک تحولات داخلیه سنه عاقل مشاهده و تجربلری طویلا یاراق فلاسک بر کیمیا سیستمی تأسیس ایتدی و بونک استناد ایتدیکی اساس ده: «نه برشی عمو اولور، نهده خلق ایدیلایلر» قناعتی ایدی. بوقناعتلر افاده قانونیه سی «محفوظیت ماده» در، یعنی ماده باقیدر. دوجار اولدینی بوتون تحولات ظاهریدر، و اشکالنه عاقلدر. بناء علیه ماده لایوت و عاقلده هرشی ازلی وایدیلر. کیمیوی دیلین بوتون حادثات «محفوظیت ماده» قانونیه ایدیلرلینی کی بر جوق فلسفی سیستملرکده اساسی اولشیدی. نته کم «سپنسر» مادهلرک بوق اولایلرکی دوشونوله بیلیرسه فن و فلسفه سنک اولامایه جینی اعتراف ایتک لازم کلرک... دیکه قدر وارشدی. دها سکر اون سنه اول کیمیا کرلر «موزونک» یعنی مادهلرک غیر موزونه یعنی أثیر رجوعی قبول ایتک ایچون اولامادلات کیمیویه وداع ایتک لازمدر «دیور» زلردی.

مادهلرک باقی اولسی فکری دها بدایت قبولنده مشکلاته تصادف ایتک باشلامشدی. هله فیزیک حادثات ایچون کافی کلوردی. «هلهواج» بو نقصانی «محفوظیت قوت» اساسنی قبول ایدنجه مسئله حل اولدی. و ماده و قوتلرک آیری آیری اولدقلری کلاسیکجه «محفوظیت قوت» اساسلری «محفوظیت ماده» اساسلری توحید اولوندیلر و «محفوظیت قدرت» حادثات حکمییه و کیمیویه که حادثات حیاتییه ده داخلدر. ایچون «بر عمده ناظم» اولدق قبول اولوندی. وایکیلکده وحده تاراج اولمش اولدی. بو کوچوک

درکاه

عالمی هیچ امید و تصور ایدیلر بر ساحه سوق ایتدی.

ترقیات فیهلرک شایان دقت. آنارلیدن بری حادثات حقتدهکی شاهدات و ملامتیزی هر هفته و هر عصرده تکثیر و تریید ایلرکی بزه اسباب حادثاتی وحده دوعری تکشف ایتک مجبورلینی حاصل ایتسیدر. نته کم آتملرک بنیه سی حقتده وقوعولان سوک کشفیات بزی یکدیگرلندن بک اوزاق بولونان و حتی آرله ریده هیچ بر علاقه و مناسبت احتمالی وارد اولیان ایکی عالمک غنی تشکلاتی حائز و عین قانونلرله اداره اولمخده بولندیقنی میدانه چیقارمشدر.

تاریخ بشریت و مدنیتده بر وثیقه عجز وجهات ماهیتده قالا جی اولان آتوم کلهی آرتق مناسبتدر. چونکه آتوم باشلی باشنه بر عالمدر. ولوکه آتومک قطری میلترنلرک اون میلوندی بری، اولسون. ولوکه وزنی غرامک تریلوندی بری بولوسون. نه اهمیت وار؟ منسوب اولدیلر منظومه شمسیهلرک قطری بش میلیارد کیلو متره ایش. بو منظومهلرک بالکر جرم مرکزینک، کونکک وزنی ۱۸۷۹

اوقتیلوف کیلو غرام کلیمش. آتومی تشکیل ایدن اجزادن هر بری غرامک تریلوندی برینک بیکده بری اولدینی حالده منظومه شمسیهلرک ککوچک اجزاندن بری اولان ارضک وزنی کیلو غرام ایله افاده ایتک ایچون لرقیتک اوکته یکرمی دزت صفر قوعی ایجاب ایدرمش!

دماغ بشرک احاطه دن عاجز قالدینی بو ابعادک نامتناهیت عوالم ایچنده هیچ اهمیتلری یوقدر. ذکائی بشر آتومک کوچوکلکی و منظومه شمسیهلرک عظمتی قارشوسنده توقف ایتسون. طبیعت کوره عالم شمس

کائنات ایچنده بر آتوم منزله سنده بیلر دکادر. بو بوک کوچوک فرق بابان انساندر طبیعت قانونلری قارشوسنده بو بوک کوچوک یوقدر بزم آتوم نامی ویردیکیز و عین جهل لایحزا اولدق قبول ایتدیکیز جزء ماده بر منظومه اجرام، عینی بر منظومه شمسیهلر هر هانکی بر منظومه شمسیهلر بر جرم مرکزی واونک اطرافنده دور ایدن دیکر اجرام وارسه و متقابلاً جاذبه ودافعه قانونلرینه مطیع اولدق حرکت ایدیلورلرسه آتومده عین تشکلاتی حائزدر. یعنی اونکده بر جزء مرکزیسی و اطرافنده جاذبه ودافعه قانونلرله اداره اولنان اجزاء محیطیه سی واردر. عوالم شمسیهلرک بوتون نظامی عوالم آتومیهلر جاریدر. آتوملرک تصدمات دبدیکیز ذرات منتشره سی عوالم شمسیهلرک بیلدیز یا غمورلرندن، قوروقلی بیلدیزلرلندن باشقه برشی دکادر. حادثه عذیر. بر منظومه شمسیهلرک تمامی، موازینی حرکت دوریه لرلندن متولد قوه عنالریزه ایله جاذبه قوتلرینه تابع اولدینی کی بر منظومه آتومیهلر دخی عینی حال جاریدر. بو منظومهلرده قوه عنالریزه بر سبیلر تریاید ایدرسه اجرام و اجزای ویا محیطیهلرک بر

تعمیردن مسوکرا اون طوفورنجی عصر سلطنت فیهیسی بو بوک بر قیمت اکتساب ایش بولوندی. بوساطتک ابدیا بایدار اوله جفته قناعت حاصل ایتش اولانلر جوق یکمده دن، ۱۸۷۸ تاریمخده «فرویس» ک «قاتود شباعاتی» کشف ایتیه سی اوزرینه اندیشه به دوشیلر و ۱۸۹۶ تاریمخده ده «راديو آفتیویه» حادثه سنک کشتی ایله بستیون سقوط خیاله اوغرا دیلر. سوک ربع عصراتی «۱۸۹۶-۱۹۲۰» مدت طر فنده وقوعولان مشاهدات، تجارب و تدقیقات عصر دیده «محفوظیت قدرت» نظریه سنک نهکی اسباب و شرائط داخلنده انفساخ ایتدیکینی بک واضح اولدق کوسترمکده در.

مادهلرک ماهیتنه عاقل اسرار، آتوملرک سینهلرلنده صاعداش اولدینی ایچون آتوملردن متشکل اولان «ذره» لرله مشغول اولانی بزی مقصده ایصال ایدر. ماهیت ماده یی آتوملرک عاقله نفوذ ایله ادراک ایدیلر بکیز.

آتومک بنیه سی

آتومک بنیه سی دینجه «آتوم-لایحزا» مفهومی ابطال ایدلش اولور. و قتیله مادهلرک بر حده قدر قابل تقسیم و تجزی اولدینی قبول ایدلش اولدیلندن اوحدهلر آله قالان «جزء» آتوم یعنی تجزی قبول ایتیر جزء نامی ویرلشدی. فقط فیک مشاهدات و تدقیقات اخیریه سی بو کلمی مناسبت بروصعته کتیدر.

چونکه «آتوم» ک تقسیم و تجزی قابیلنی، اولدینی نقطه دن دها بک جوق ایلری سورمک امکانی بولندینی کورولدی و حتی بالذات طبیعتک ماده یی مادینک سدود لرئ خارجنه سوق ایدرک درجه ده پارچه لادینی مشاهده اولوندی. ماده «ذره» و «آتوم» لردن متشکل اولدینی کی «آتوم» ده دها کوچوک اجزادن مرکبر.

علم کیمیاک ترقیات اخیریه سی آتوملرک ذره لر داخلنده کایشی کوزل دکل فقط جسمک خصوصیتنه کوره مین و ثابت وضعیلرده بولندیقنی میدانه چیقاردی. اولر مرکب جسملرک اوصافی، اونک ذره لرئ تشکیل ایدن آتوملرک نوعلرینه انحصار ایتدیرلشدی.

فقط بر جوق مرکب جسملرک تصادف ایدیلوردی که عینی نوع آتوملردن متشکل اولدقلری حالده اوصافی تحولات ابراز ایدیلوردی. «ایزومری» نامی ویرلن بو حادثه لک ذره یی تشکیل ایدن آتوملرک ذره داخلده، موقبلرکک سیادی نتیجه سی اولدینی؛ یعنی ذره لک، ماریسنکده جسمک اوصافی اوزرینه مؤثر اولدینی اکلاشلدی. نته کم بوتون بسط جسملرده واقع اولان «آلوتروپی» حادثه سی که بالکر برونوع آتوملردن متشکل اولدقلری حالده موقتی اوصاف ابراز ایلرلندن عبارتدر. نته ذره یی تشکیل ایدن آتوملرک مقدار وضعیلرلندن منبعث اولدینی ده اکلاشلشدی. بویه اولناله برابر آتومک بنیه و ماریس اوزرینه یایلان تدقیقات،

فلسفه

روح و ماده
(مابعد)

چونکه بوفلسفه ده غریبانه چیلرک علملری ایلری
کو توره چک بر تشجیع قدرتی اولدینی قابل انکار دکلدرد
موازات فرضیه سنک حکمت وسعیتی یوساحه و بومقصد
اشغالی دائره سنسند قالدیجه موجب مؤاخذده برجهتی
قالاز . الوری برک بونی بر حقیقت علمیه کی قبول
استدیرمک دعواسنیده بولماسینلر . بویه بر دعویه
جرات ایلدیکی دقیقه ده مسئله دیکشیر . شاید بونلر
روح ایلده بدن آراسنیده کی موازات فالتجربه و بالبداهه
قطعیله ثابت اولمشدر ادعاسنیده بولنوزلر سه - «عفو
ایدرسکر اقدیلر !» دینه رک بوللری کسمکه وشو
جوابی و برکه مجبور اولوزر : عالم اقدیلر ! هیچ
شبهه یوق که سزده فیلسوفر کی بویه بر مدعاده
بولنه بیلر سکر ؟ فقط بیادلی سکر که بویه بر ادعاده
بولنور کی سز آرتق عالم دکل بر فیلسوف اولبور
ووقتیله بزدن آلدیفکر کی . ینه بزه صانعدن باشقه
برشی یامش اولبور سکر . بزه علم دینه سوندیفکر
بولمذهب فلسفی بر سزدن چوق ده اولو طایبورز .
چونکه او بزم ترکا هلمز مدن چیغیش و بزم طر فزدن
اعمال اولمش اسکی ، هم چوق اسکی بر متاخمزدن . فی الواقع
بوتون اسکی متاعلر کی بونک ده بر قیمت مخصوصه سی
واردرد . فقط هیچ ده بویاده دوقونه سیله چک متاعلرک
اک اهلاسی دکلدرد . سزک و طریقه کز اونی اولدینی کی
وکندی قیمتلی دائره سنسند کوسترمکدر . هنون
نه عزیزیات ، نه ده روحیات تمایله انکشاف ایش
علملر دکلدرد . بونلرک انکشافی تام اولادن موازات
کی صوک سنوزی سوبله مش بر فرضیه نک بر فلسفه
متاخذن باشقه برشی اولامایه چی آشکار ایکن بونی
کویا حیاتی وروسی . واقعه لرک بوتون دقایقه کوره
وجوده کلش و بالتجربه تحقیق اولمش بر نتیجه علمیه
کی کوسترمکه صاواشمه یک .

وانمه لرک تلقین ایتدی فرضیه :

شیمی بدن روح ایلده بدن آراسنیده کی حقیق
مناسبتی صور اچسکر . فقط بر بومخصوصده هر درلو
افکار مقدمه دن چکینه رک آتجی . ملوم اولان وایه لره
سنسند بر دستور و بره یله حکم . هیچ شبهه یوق که
بویطرزده بر دستور بالضروره موقت اولاجق و اوزاق
یاقین بر احاطدن فضل برشی ادعا ایلده میه چکدر .
فقط بودستور احتیالک قطعی موازات مذهبه نظراً
بر حسی وارکه : کشفیات علمیه ایلده برابر بر ترقیه
مستعد اولاق و یقینیکه مثبت خطور لرله قرب ایلده مکدر .
حیات روحیه ایلده بوکا مترافق غریزی حیاتک
دقتی بر تدقیق بکا روح ایلده بدک مناسبتی حقنده
حسن سلیم عامه نک قناعتی التزام ایتدیردیکنی آرتق
صافلامایه جنم . « ماده و حافظه » نام اثرمک ایکنجی

شعر

طوبیج مدالیر
اسکی مدالیه

کنارده طریطلر ایجه چک نالی ؟
اوستنده کی رقم ، سنه بیک الی ،
بوتون قیمتی کوستر دهه ؟
نارنجسز اولمده قیمتی بللی :

اوستنه عصراتی نوزلر دولمشدر ،
درد و برن ییلردن رنکی صولمشدر ؛
بر یوزنده ساکن ، وقور بر چهره ،
برنده یازیلر گرفت اولمشدر .

اوتارمل

نهریمی قاشمدر ، نه ده بر ایجه
کتاب که آکلاتین اونی در یجه ؛
یالکیز شرفندن کوکسی کر یجه
فکر مه شو جانلی تمثال کلور :

یوزنده لهرک نوردن سوزلر ؛
اوستنده نه آتون ، نه شال . نه ایچی .
آردنن آسیانک آلتیوز دنجی
سود بیاض آنلره دوت نال کلور .

تیریاکی حسن باشا

حالی حکاکلردن دها بوقاری ؛
یوزی دورغون لکن کونکده خبیج ،
باشا قنیزدن سوزور : قاری
بولده نه ناتار ، نه بر آتینجی ...

آتشام افغلی قابلیان قانک

رنکنده بر معنا آرا رکن باشا
دیرکه : اردولری کافر سناتک
هپ کله چیمماز بزمه باشه !

بارباروس

کوزلری افسز انکینه دالمش ،
دهره باش ا که ی قاتی دم دیک .
اسمندن تیره یور غچه ، وندیک ؛
بر کونده آلتماز طمرلر آتیش :

غوغاده کیمیش بوتون صالی ،
چارشایا دوشمانلر چکیلش صودن ؛
افق ایلکه یجه طویلر ، قورقودن
شارلکن بیراقش فرانسه لی .

علی ممتاز

قیمی حرکت دوریه بحرکله نه ماس الهورق منظومه دن
خارجه ، فضاییه آتیلرلر . یو اجزایه بر منظومه
شمسیه ده قوروقلی ییلدیز ویا ییلدیز یاغموری ، بر
منظومه آتویه ده ایسه فانود ویا روتکن شماعلی
دیوروز . زیرا سبب عینی ، حادثه ینه عینی در . منظومه
شمسیه لرک ییلدیز یاغمورلری ، قوروقلی ییلدیزلری
ساده رؤیت ایلده ییلدیز کبی منظومه آتویه لرک
ییلدیز یاغمورلی ، قوروقلی ییلدیزلری لابوراتو
دولر یزده مشاهده ایلدیوروز .

منسوب اولدینمز منظومه شمسیه نک حرم مرکز
یسنه « کوشن » و اجرام محیطیه سناده « سیاره »
دیوروز : بوکا مقابل بر منظومه آتویه نک جرم
مرکز یسنه « ایون » و اجرام محیطیه سنه « تالکترن »
ناملری ویریلدی .

مادامکه بر منظومه شمسیه ده اجرامک وضعیتلری
تعین ایدن حاذبه و دانمه قانونلردر . عینی قانونلرک
بر منظومه آتویه ده ایون و تالکترنلرک موقع
وضعیتلری تعین ایتکده اولدینتی نه ایون قبول
ایتمه ؟ اساساً مشاهده و تجربه لر بوملاحظه یی همان
همان تأکید اتمک اوزره در . « طومسون » بر
آتومه تالکترنلرک ایون اطرافنده متحدالمرکز
دائره لر اوزرنده دور ایتکده اولدیلری ادعا ایتمشدر .

منظومه آتویه لر بعضاً منظومه شمسیه لر دن دها
فضله بر مغلیت ابراز ایلدرلر . بر آتوم اکثریا بر
منظومه شمسیه مقابل اولقله برابر بعضاً نک بر
آتوم متعدد منظومه آتویه لرلی حاوی اوله سیور .
اوزمان هر هانکی بر آتوم بر منظومه شمسیه ایلده
دکل فقط عالم شمسو الله مقایسه ایدک ایجاب
ایدر . بر منظومه آتویه یی بر منظومه شمسیه
مقایسه ایتکده اکتفا ایتیه رک مقایسه یی دها در سارده
یاقین حسابی ده کوستر یله بیلر . بزم منظومه شمسیه
یالکیز کوشن و سیاره لر دن متشکل دکلدرد ؛ سیاره لرک
پیکاری ده واردرد . بر منظومه آتویه یی تشکیلی ایدن
تالکترنلری ده بر منظومه شمسیه ده بر منظومه
آتویه کی بر « منظومه تالکترنیه » تشکیل
ایتکده اولدیلری یله خاطره کللیور . زیرا تالکترنلر
اطرافنده و اولنلردن دها کوچوک اجزایک دور
ایتکده اوللری دوشونکده حادثه نک حقیقته یو
طرزده وقوعه ده مانع بوقدر . هنوز تحقیق و تأکید
محتاج اولان بونقطه یی بر طرف ایلده رک منظومه
آتویه نک اوصاف سائره سی تدقیق ایلده لم : بوراده
هر شیدن اول قارشیزه چیقان سوال ؛ ایون
وتالکترنلرک ماهیتلریه عائد اوله چقدر . که بوده
تعاقب ایلده چک اولان موضوعدر .

احمد نوری

